

ПРИЈЕДЛОЗИ ЗА СУОЧАВАЊЕ СА ПРОБЛЕМОМ ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА

У Србији је актуелно питање вршњачког насиља код ученика основних и средњих школа. Облик насиља на које ћемо ми у овом раду упутити представља мало другачији облик насиља у односу на већ познате. Наиме, ученици користе апликацију за скенирање одјеће како би утврдили да ли неко носи оригиналну, брендирану, одјећу. Уколико одјећа није оригинална или довољно скупа, дјеца која је носе бивају омаловажена. Присутно је и насилно скидање одјеће како би било провјерено да ли је у питању оригинал. Притом, вршњачки насилници називају своје жртве „фушерима“. Појава овог проблема иницирала је многа питања како за психологе, тако и за социологе и социјалне раднике. Психолози су једни од првих који су настојали да понуде рјешење које би могло, ако не да проблем у потпуности ријешити, онда да његове последице до крајности маргинализује.

Према психолозима, циљ приликом рјешавања оваквог

проблема би требало да буде да се код насилника повећа капацитет за ментализацију, а код жртава оснажи асертивно понашање. Капацитет за ментализацију код насилника се директно може повећавати помоћу МБТ терапије, односно третмана темељеног на ментализацији, који може да се проводи групно. Терапијски став у МБТ подразумева: понизност која произлази из осјећаја „не-знања“; стрпљивост приликом препознавања разлика у перспективама, признавање и прихватање другачијих перспектива, активно испитивање пацијента о искуствима (усмјерити се на опис искуства – шта?, а не објашњење искуства – зашто?), пажљиво избјегавање потреба за разумијевањем онога што нема смисла (Boričević, Karapetran, Buljan i Grgić, 2017). Са друге стране, поменули смо да се код жртава треба развијати асертивно понашање, што се може постићи помоћу асертивног тренинга. Самим тим би се смањила њихова реакција на про-

вокације насилника, при чему те провокативне акције аутоматски губе смисао. Резултати истраживања показују да асертивни тренинг повећава ниво асертивности и смањује број жртава (Avsar & Ayaz, 2017). Асертивни тренинг је такође битан за превенцију појаве насилника. Истраживања показују да примјеном асертивних техника ученици бивају оснаженији да кажу „не“ позивима за малољетничко насиље. (Ardi & Sisin, 2018). Играње улога, дериват социодраме, метод је за истраживање проблема који се односе на комплексне социјалне ситуације (Blatner, 2009). То је импровизацијска процедура у којој одређени глумци дају коментаре публици, које остали глумци треба да игноришу (Blatner, 2009). Други аспект је да се мијењају улоге, како би се развила емпатија у складу са другом тачком гледишта, чак иако нису сагласни са њом (Blatner, 2009). На крају би требало да се изврши анализа са наставницима, професорима, психолозима, педагозима и осталим стручним радницима и да се донесу закључци о приказаним понашањима. Како би дјеца била мотивисана да се унесу у глуму, требало би да буде присутна одређена награда, на примјер оцјена, излет, слободан дан и слично. Такође, корисна би могла да

буде одређена пропаганда спроведена на нивоу свих школских установа, у којој дјеца заједно са стручним лицима смишљају креативне цитате, цртеже, слогане и слично, који би стајали по школама у циљу обезвређивања брендова. На примјер, „Носиш Најки да би имао бар нешто исправно на себи?“ (јер је квака симбол Најки компаније (Nike)), или да се искористи слоган Адидасове (Adidas) рекламе „There will be haters“, преокрећући је у критику бренда, који не само да привлачи „хејтере“ како је презентовано, већ их и ствара – нпр. „There will be haters. Just put the sweatshirt on.“ (Биће хејтера. Само обуци дукс).

Конвенционалне метафоре имају позитиван утицај на убједљивост пропаганде/рекламе, јер умањују комплексност, а повећавају креативност и уважавање пропаганде (Burgers, Konijin, Steen & Lepsma 2015). У склопу пропаганде, може да се уведе „седмица безличне одјеће“, када би сви запослени у школским установама, нарочито директори, носили једноставну одјећу која није маркирана и скупа. Неформално или полуформално обучени наставници су перципирани од стране ученика као брижљивији и симпатичнији у односу на формално обучене (Lightstone, Francis & Kocum,

2011). То наравно није приједлог за трајно рјешење проблема, јер се касније сви враћају свом уобичајеном стилу, који код већине подразумејева бар нешто маркирано. Међутим, могао би да буде присутан одређени утицај на ученике, с обзиром на то да су професори, наставници, учитељи и остали угледне личности и ауторитет, стога и истичемо директора као неког ко предњачи у свему наведеном.

Развој колективног духа и колегијалности могао би да се постигне кроз игру. На излетима, екскурзијама и часовима физичког васпитања треба да се уведу полигони које користе компаније за изградњу тимског духа. Полигони се састоје од препрека које се не могу савладати без помоћи колега и тимског рада, и пролазак кроз циљ је конструисан тако да морају да прођу сви или нико. Уколико је један члан тима у заостатку и остали су, док му не помогну да се извуче. Истраживања показују да све компоненте оснаживања тима, као што су постављање циљева, разјашњавање улога, интерперсонални односи и рјешавање проблема, имају умјерен ефекат на оснаживање, али највећи имају постављање циљева и одређивање улога (Klein, DiazGranados, Salas, Le, Burke, Lyons & Goodwin, 2009). Наведене најефектније

компоненте нарочито долазе до изражаја у описаном полигону. Што се тиче рјешења на дугорочном плану кад је ријеч о школском систему, обавезно би требало да се уведу филозофија у наставни план и програм и у основне и у средње школе, гдје би се разговарало о естетици. Филозофија је практична у смислу омогућавања људском бићу да разјасни своје приоритете (Stolz & Ozolinš, 2017). Филозофија је та која гаји питања о природи знања, о истини и вриједностима, а то су најбитнија питања која можемо себи да поставимо (Stolz & Ozolinš, 2017). Оно што је пријекно потребно школском систему на просторима гдје је присутан овај проблем је и размјена ученика. Тако би ученици били у могућности да се сусретну са „обичним“ људима из западне културе, који за разлику од оног што се презентује путем медија, јако мало маре за одјећу и изглед уопштено. Генерално је изостављен „феномен малограђанства“ у развијеним земљама и то је нешто што млади људи треба да упијају и уносе у културу на балканским просторима. Непознати контекст у другој култури може значајно да доведе до личног развоја ученика на размјени, као и да побољша њихово интеркултурално и глобално разумијевање (Johnson, Neo, Reich,

Leppisaari & Lee, 2015).

Битно је нагласити да дјеци не треба да се остави утисак да је ношење брендиране одјеће „грешно“, већ да је једноставно небитно. Никоме се не одузима право да је носи, нити је мање вриједан уколико је носи, али исто тако није ни више вриједан од оних који не носе оригиналну одјећу. Ријеч је о моралу и увођењем филозофије у наставни процес, дјеца би раније почела да резонују законе логике и јасније раздвајају морално од неморалног.

Референце

- Ardi, Z., & Sisin, M. (2018). The Contribution of Assertive Technique Behavioral Counseling to Minimize the Juvenile Delinquency Behavior. *Jurnal Konseling dan Pendidikan* 6 no. 2: 73.
- Avsar F. & Ayaz A. S. (2017). The effectiveness of assertiveness training for school-aged children on bullying and assertiveness level. *Journal of Pediatric Nursing* 36: 190.
- Boričević M. V., Karapetrić B. Lj., Buljan F. G. & Grgić, V. (2017). „Vidjeti sebe izvana, a druge iznutra“ – Mentalitacija u djece i adolescenata i tretman temeljen na mentalizaciji za adolescente. *Socijalna psihijatrija* 45 no. 1: 53.
- Blatner, A. (October 18, 2009). ROLE PLAYING IN EDUCATION. *Adam Blatner's Web Site*, Retrieved March 23, 2020 from <https://www.blatner.com/adam/pdntbk/rlplayedu.htm>.
- Burgers, C., Konijin, E. A., Steen, G. J., & Lepsma, M. A. R. (2015). Making ads less complex, yet more creative and persuasive: the effects of conventional metaphors and irony in print advertising. *International Journal Advertising* 34 no. 3: 525–527.
- Johnson, E., Heo, H., Reich K., Leppisaari, I. & Lee, O. (2015). Exploring exchange students' global minds in a study abroad project. *Journal of Intercultural Communication*.
- Klein, C., DiazGranados, D., Salas, E., Le, H., Burke, C. S., Lyons, R. & Goodwin, F.G. (2009). Does Team Building Work?. *Small Group Research* 20 no. 10: 32.
- Lightstone, K., Francis, R. & Kocum, L. (2011). University Faculty Style of Dress and Students' Perception of Instructor Credibility. *International Journal of Business and Social Science* 2 no. 15: 21.
- Stolz, S. A. & Ozolinš, J. T. (2017). A narrative approach exploring philosophy in education and educational research. *Educational Studies* 44 no. 5: 12.